

Interacción de lenguajes en el área visual y plástica: propuestas curriculares

Gloria Millán Navarro

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

Universidad de Barcelona
Departamento de Dibujo de la Facultad de Bellas Artes
Cursos monográficos de Doctorado iniciados el año 80/81

***Interacción de Lenguajes en el
Área Visual y Plástica:
Propuestas Curriculares***

Tesis doctoral presentada para obtener
el título de Doctora en Bellas Artes

Gloria Millán

Directoras de la Tesis:

Doctora María de Borja Solé
Doctora María Teresa Gil Ameijeiras

Barcelona, 14 de Mayo de 1998

4.2.11

"Nuestros Miedos"

La motivación, en este caso, tuvo su origen en un espectáculo que la compañía de Pina Baus ofreció en el Mercat de les Flors, donde surgía el miedo. La forma de trabajarlo era oportuna para llevarla al aula de los adolescentes, brindándoles la oportunidad de que expresaran libre y creativamente sus miedos.

"Nuestros miedos" ha tenido dos versiones. Una en el año 86 y otra en el curso 96/97.

La primera consta de las etapas siguientes:

- Se propuso a los alumnos una relajación dirigida por la profesora, para lo cual ocuparon libremente el espacio del aula, después de colocar mesas y sillas en un extremo.
- En el mismo espacio de la relajación reflexionaron por escrito sobre las cosas que les producía miedo.
- Dentro de un marco teatral, o sea colocados los alumnos de espaldas a la profesora fueron contestando uno a uno a la pregunta que ella les formulaba: ¿De qué tienes miedo? Previamente ella misma hizo confesión de sus miedos.
- A continuación realizaron bocetos (no menos de tres cada alumno). Y por último la respuesta final en bidimensional y DIN A3.

La última versión contiene los pasos siguientes:

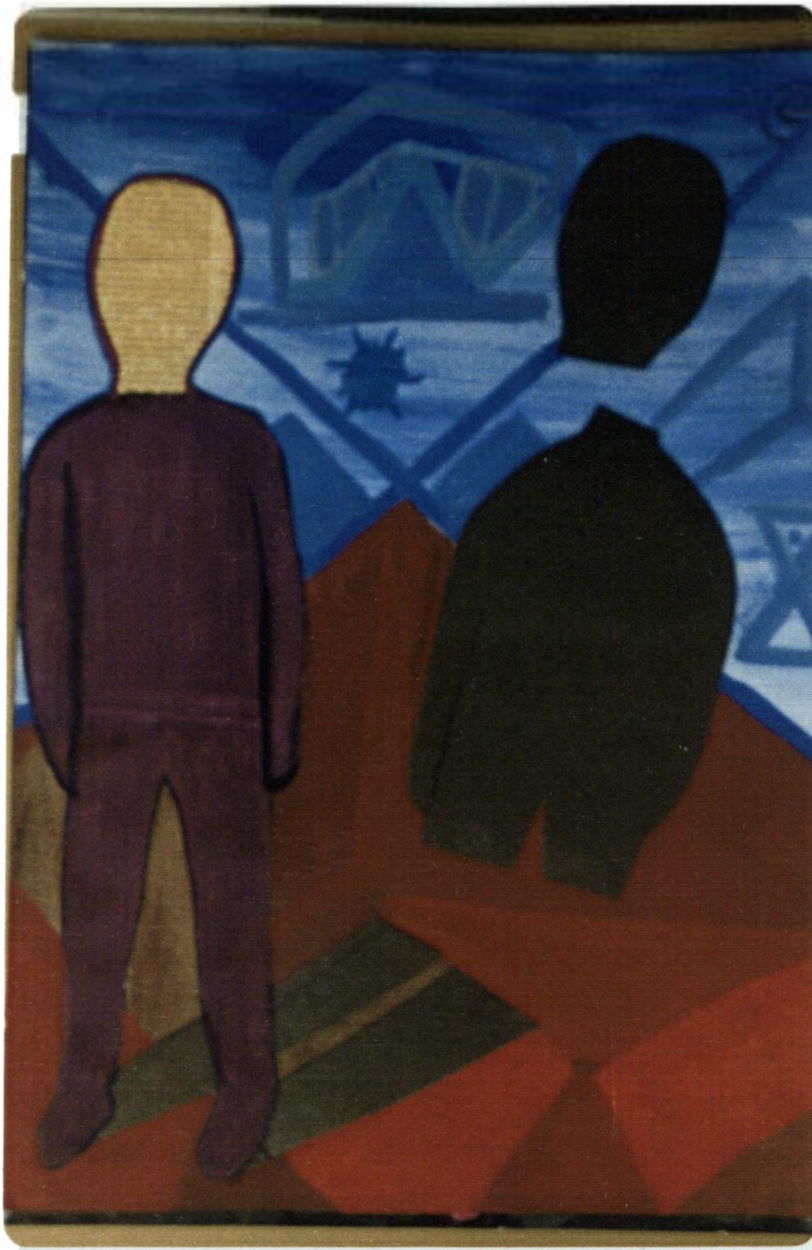
- Trabajo con cuerda: sentados en el suelo del aula profesora y alumnos exteriorizan sus miedos al grupo, después de un ejercicio de presentación y alguno de relación entre los componentes. Primeramente entre todos se creó el entorno adecuado arrinconando mesas y sillas en un extremo.

- Una vez expresados verbalmente, y ocupando el mismo espacio en el suelo se les propuso que dibujaran de alguna manera una imagen de miedo en un folio; imagen que tuvo ocasión de verla el grupo y de "leerla".
- El siguiente paso fue la elaboración de bocetos por parte de los alumnos para crear una respuesta bidimensional y su posterior elección de uno de ellos para trabajarla en DIN A3 con procedimiento libre, temperas, collage, ceras, fotocopiadora, etc. Al final se hizo en una puesta en común la lectura de los trabajos que ellos eligieron como más sugerentes o imágenes impactantes.
- La etapa siguiente fue la creación de otra respuesta plástica. En esta ocasión podía ser bidimensional o tridimensional (maqueta) y como tema había 2 opciones a elegir: una seguía siendo "sus miedos" y otra "los contrarios", es decir lo opuesto a los miedos, aquello que proporcionaba seguridad, sosiego, bienestar, tranquilidad. También en esta etapa como es habitual se realizó por grupos las lecturas de las respuestas plásticas. Después por equipos, elaboraron por escrito los istmos artísticos correspondientes a etapas significativas del siglo XX. Se les propuso buscar en libros de arte imágenes (2) que les diera sensación de miedo y también de "los contrarios", y que las fotocopiaran.
- La tercera respuesta plástica fue a través del cuerpo, del sonido, de la luz, etc. Sin incluir el lenguaje verbal. Expresaban sus miedos a través del gesto y de la acción en grupo de alumnos que no superaban el número de cuatro. Paralelamente a estos trabajos, se proyectó a los alumnos un vídeo sobre el Arte del siglo XX. Con el tuvieron un pequeño flash de los principales movimientos artísticos de nuestra época. Después realizaron un trabajo escrito, en grupos de 4 y 3 alumnos donde hacían una pequeña síntesis de estos estilos artísticos y citaban algunos artistas representativos.

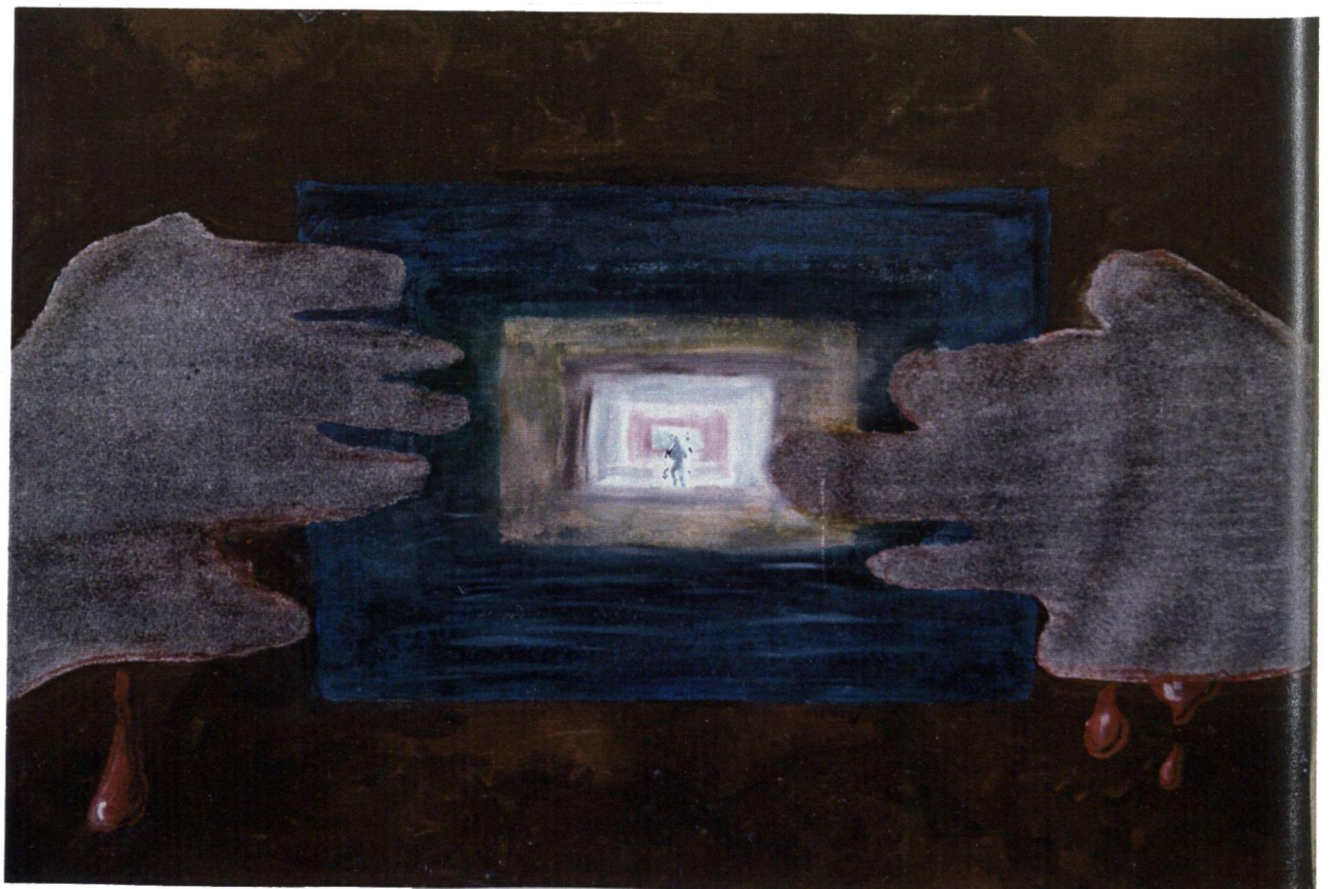

David Canals
12 años

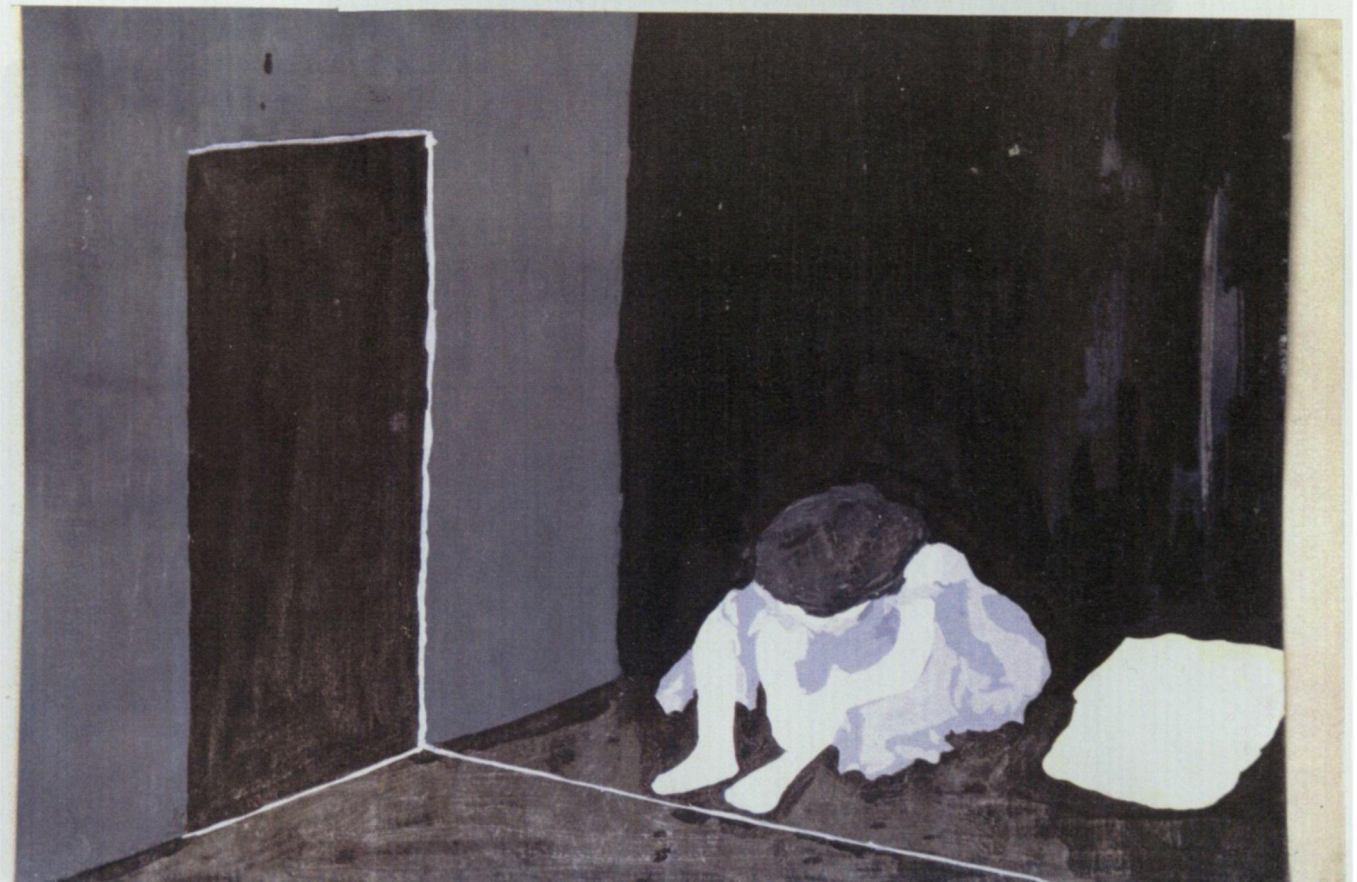
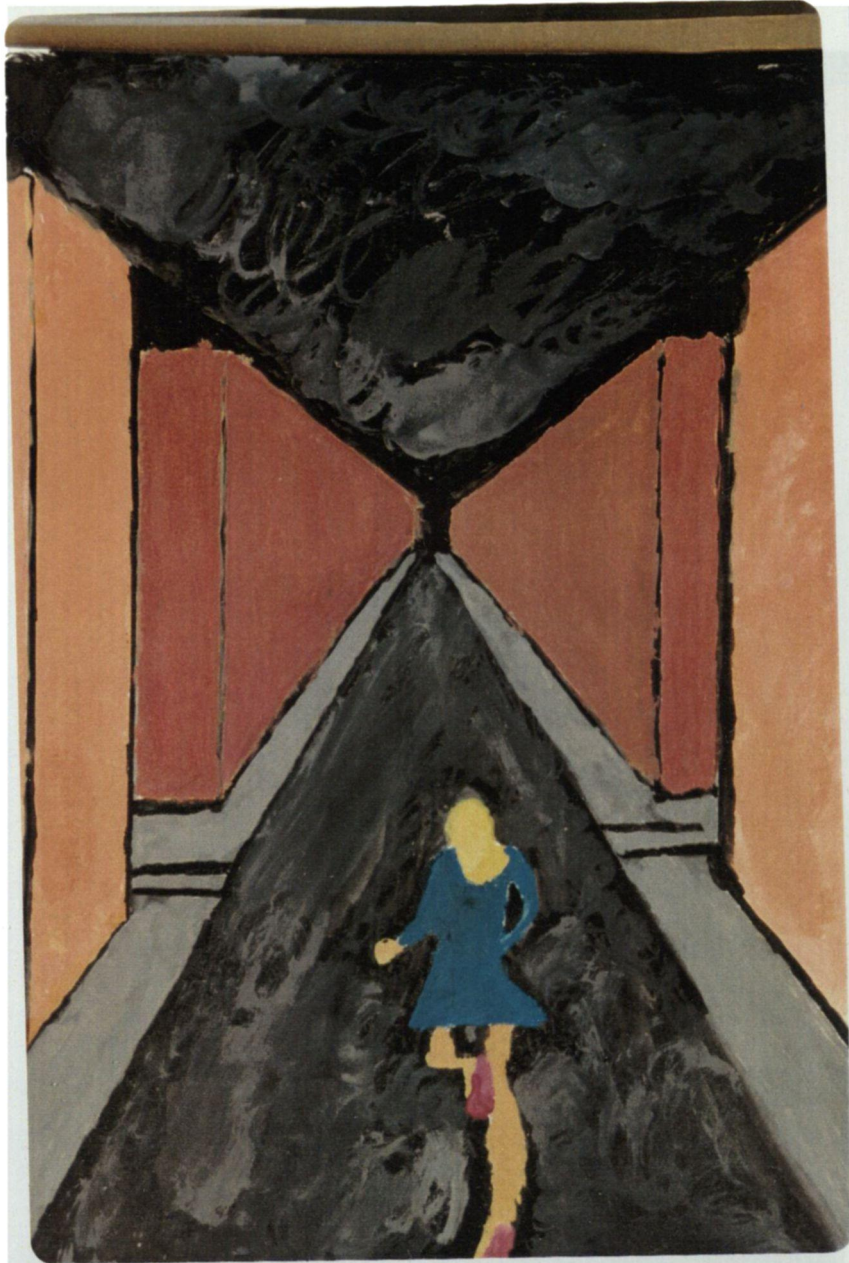

Jordi Revilla
Jordi Vinardell

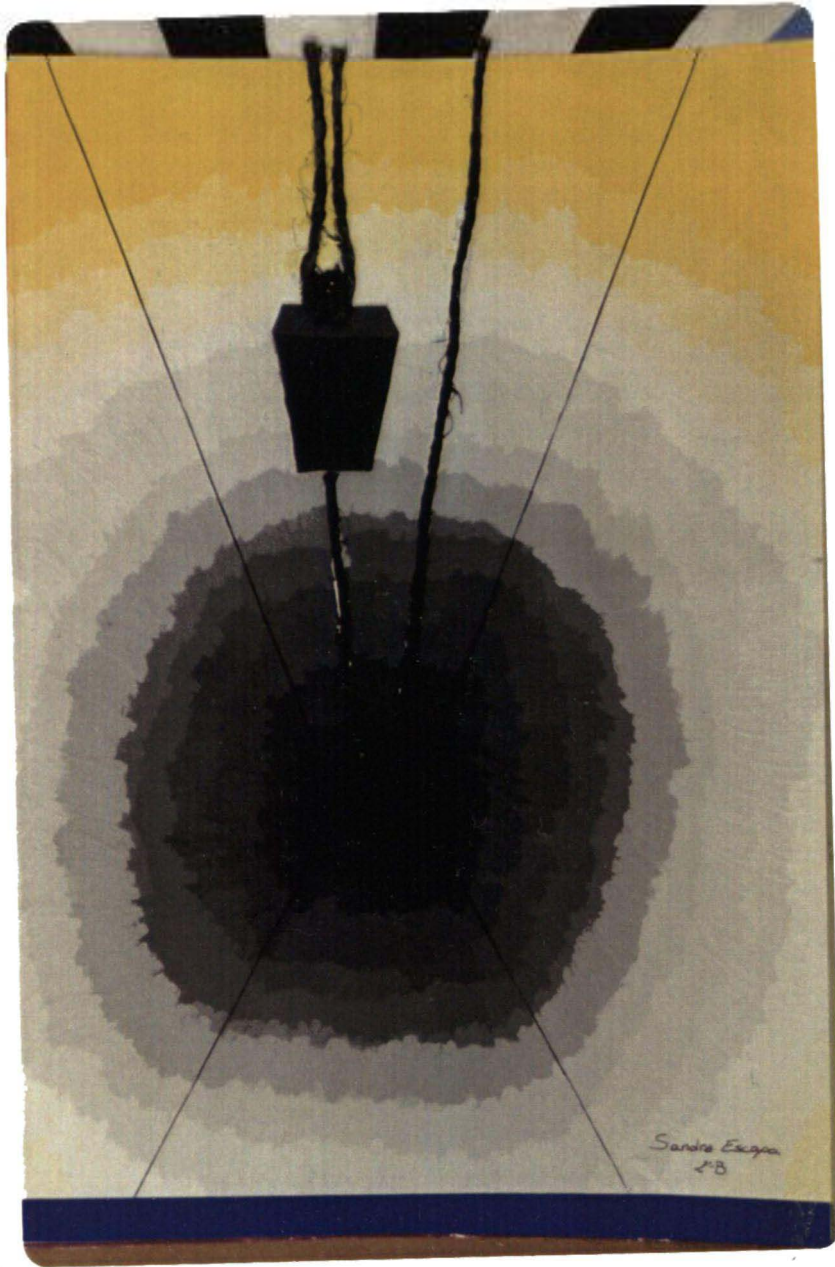

Isabel Arú
Celia López

Sandra Escapa
Celia Sandrín

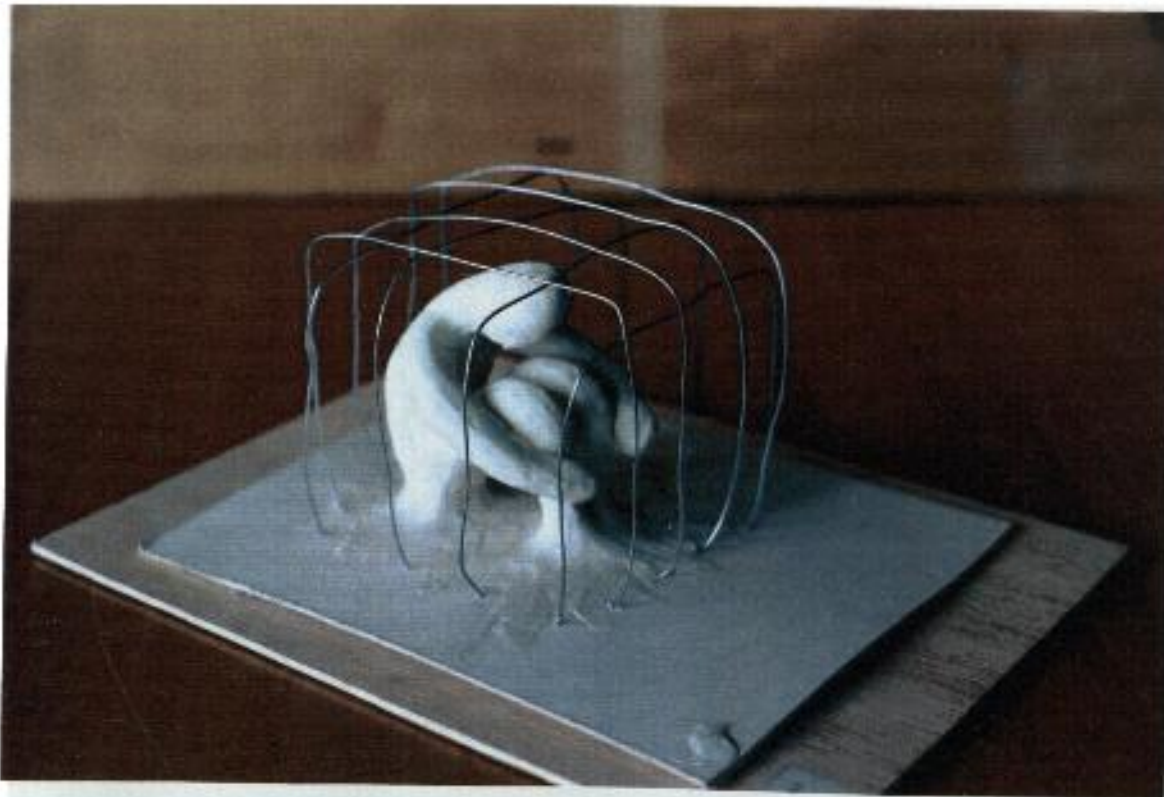

Marta Gallego
Pau Loewe

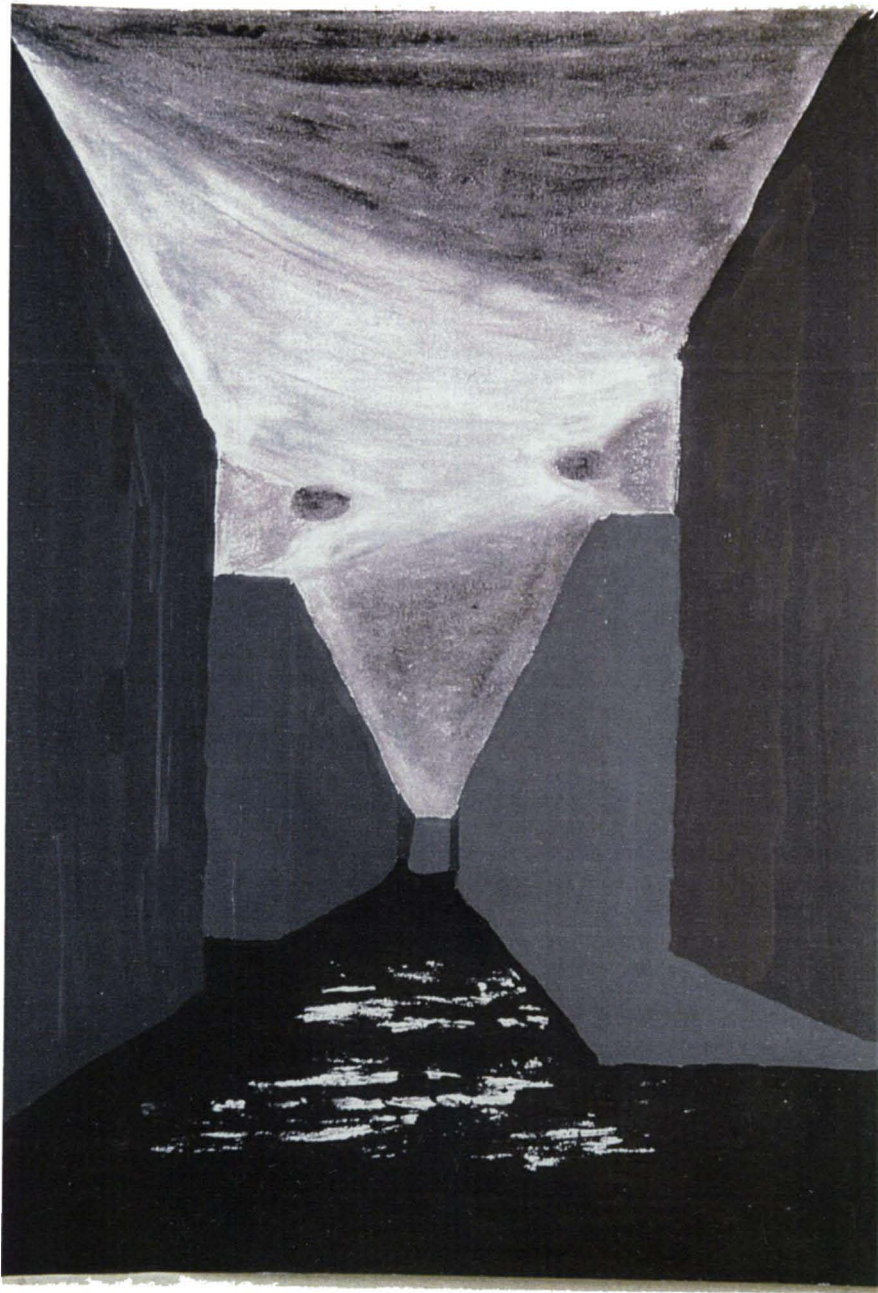

Ana Colomera
Alberto Varela

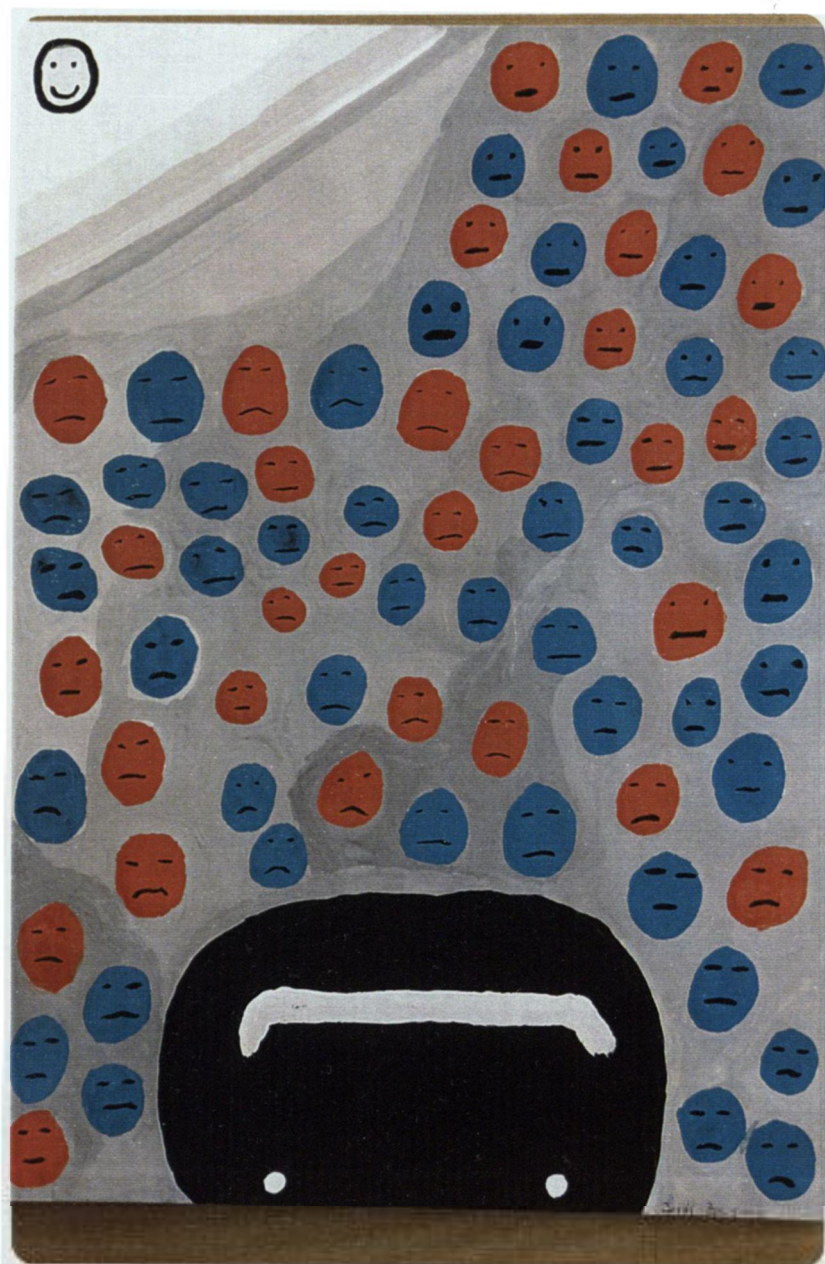

Adán Mayoral
Daniel Moreno
Xavier Conejo

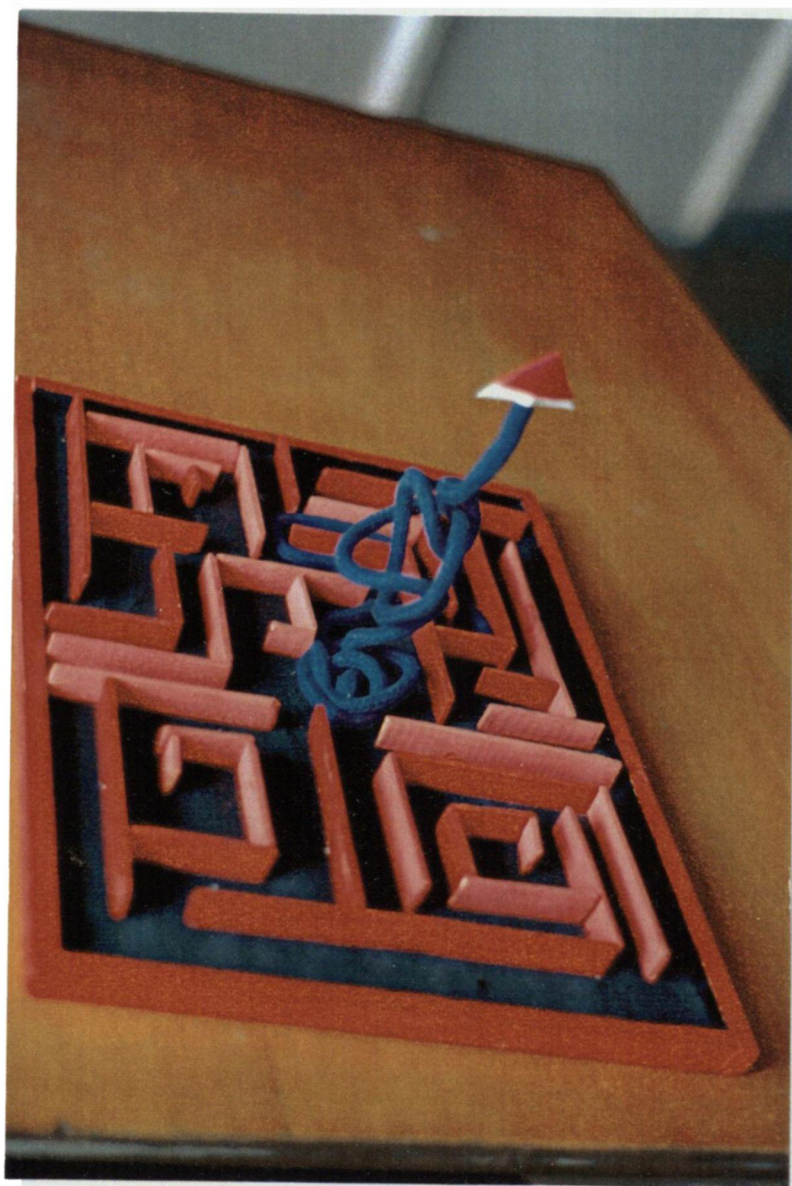
Xavier Crespo

Xavier Ybeas

capítulo quinto
Propuestas Pedagógicas.
Créditos para
el Área Visual y Plástica

392

**PROPUESTAS PEDAGÓGICAS:
CRÉDITOS PARA EL
ÁREA VISUAL Y PLÁSTICA**

5.1

Experiència de "Els Sentits" desenvolupada en forma de Crèdit Comú

394

**PROPUESTAS PEDAGÓGICAS:
CRÉDITOS PARA EL
ÁREA VISUAL Y PLÁSTICA**

SITUACIÓ DEL CRÈDIT EN L'ETAPA

El crèdit d' "*Els Sentits*", està pensat con un crèdit comú de l'àrea d'educació visual i plàstica, dins de l'etapa d'ensenyament secundari obligatori.

És un crèdit que pot situar-se en qualsevol moment dels dos cicles, encara que s'aconsella en el primer. Pot integrar-se amb les àrees de ciències experimentals, ciències socials, de llengües catalana, castellana i estrangeres, i per descomptat amb tecnologia.

El crèdit té dues fases: la primera consisteix en estimular la percepció en els cinc sentits, per tal que l'alumnat estigui motivat per a crear respostes en el llenguatge plàstic-visual, mitjançant cartolines e suport de petits formatse . La segona fase, on s'hi treballa un sol sentit: mitjançant un debat, l'alumnat analitza les sensacions que a través d'aquest òrgan rep en els estadis naturalesa, societat, individu e fomentan en aquest debat, el sentit crític dels estudiantse . Després es suscita la realització de respostes en el llenguatge plàstic-visual, no solament bidimensional, sinó també tridimensionals (maquetes, objecte-poema), i en l'anomenat "*llenguatge lliure*" (accions, amb la participació del gest, l'olor, el so, el color, etc.) amb l'objecte que cada alumne pugui escollir de les tres propostes que presenta el professor, aquelles en les quals hi trobi més satisfacció.

S'aconsella situar-lo als inicis de la programació del seminari, donat que com més aviat s'estimuli i fomenti el desenvolupament de la percepció dels sentits, abans també, més intensamente participarem en el desenvolupament de la intel·ligència e precissament, en aquestes àrees d'alta qualitat del pensament que generalment són ignorades en el curriculum tradicional i clàssice el que els nostres alumnes sovint aguanten amb la sabuda rutina i la manca d'absència

de significat, que suposa per a ells aquest currículum anomenat "bàsic". I en el qual tots sabem que s'hi menys valoren tantes coses... per l'alumnat i per al professor: el paper de l'aventura, la incitació a la presència del inconscient i la seva positiva canalització envers la creativitat, la introspecció, el sentit crític i reflexiu propi, el valor inestimable i ple de les possibilitats d'allò lúdic...

A partir del nostre crèdit, volem contribuir a la fi, a la no separació de la ment i el cos e del que és cognitiu i del que és afectiu desenvolupant aquella educació que la nostra societat necessita per als joves, i que nosaltres com a mestres, no hauriem d'eludir.

1. Fets, conceptes i sistemes conceptuals

5.1.2.
Contingut

- 1.1. Desenvolupament de la percepció en els cinc sentits.
- 1.2. Transferència de la percepció captada inicialment a través d'un sentit, em sensacions provocades en els quatre sentits restants.
- 1.3. Utilització de diferents llenguatges expressius: Visual, gestual, verbal, sonor, desenvolupant tant la seva emissió com la seva lectura.
- 1.4. Elements morfològics del llenguatge plàstic-visual: punt, línia, color, claredat-fosc, textures (falses i reals). La seva expressivitat.
- 1.5. Elements sintàctics, també, del llenguatge plàstic: composició, ritme, moviments, estructura. Expressivitat d'aquests elements.
- 1.6. Utilització del major nombre de materials, procediments i tècniques que estiguin a l'abast, ja

sigui els tradicionals, com les actuals tècniques de reproducció: fotocopiadora, ordinadors, etc.

2. Procediments

- 2.1. Preparació de l'aula-espai, de manera que pugui realitzar-se l'aplicació de tècniques que produeixin una major comunicació o desbloqueig.
- 2.2. Aplicació de la tècnica de desbloqueig que propiciï l'expressió i l'aparició del inconscient.
- 2.3. Comentaris a la posta en comú per part del grup de la vivència desenvolupada.
- 2.4. Anàlisi de les sensacions captades a través dels sentits i que s'han produït durant la tasca de desbloqueig.
- 2.5. Selecció de diferents estímuls destinats a enriquir la percepció en els diferents sentits.
- 2.6. Experimentar cadascun dels estímuls, vivenciant-los amb atenció per l'òrgan al qual va dirigit, i inhibint els altres quatre, de manera que es pugui facilitar la concentració en aquest sentit.
- 2.7. Descripció, per part dels alumnes, de les sensacions que l'estímul provoca, mitjançant el llenguatge gestual, sonor i verbal eoral i escrit (més breu) e.
- 2.8. Incorporació, per part dels alumnes, de les percepcions procedents dels quatre sentits, que s'exhibeixen en el moment de l'estímul (2.6.) e mitjançant breus síntesis per escrite.
- 2.9. Execució, mitjançant esbossos (freqüentment tres per cada estímul) de espostes plàstic-visuales, incorporant en aquests esbossos textures falses. Reforç positiu per part del professor, per tal que l'alumne sigui capaç de fer la seva resposta.

- 2.10. Explicació o ampliació (mitjançant preguntes al grup) dels elements que constitueixen el llenguatge plàstic-visual emorfològics i sintàcticse.
- 2.11. Aplicació e després d'haver realitzat els esbossos de les fases 2.7. i 2.8., en petits grups d'alumnes, reforçats per l'actitud oberta i animada del professor.
- 2.12. Elecció per part de l'alumne d'un de cada tres esbossos que hagi realitzat per cadascun dels estímuls.
- 2.13. Realització d'aquests esbossos seleccionats com a resposta plàstica-visuals definitives, amb la utilització de textures falses en suports-cartolines de petits formats.
- 2.14. Posada en comú d'aquestes petites obres, aplicant les fases de lectures i incorporació de sensacions procedents de la resta dels sentits "*no estimulats*", tal i com s'explica en les fases 2.7. i 2.8..
- 2.15. Experimentació amb els mateixos estímuls e o si es prefereix poden canviarse els elements estimuladors (segons la reacció del grup)e.
- 2.16. Execució de les fases e 2.6. fins la 2.14.e amb la novetat d'incorporar textures reals a partir de la fase 2.9.
- 2.17. Anàlisi mitjançant un debat, de les sensacions que es perceben a través d'un òrgan-sentit en els tres àmbits: naturalesa, societat i individu, provocant en l'alumnat la formulació d'hipòtesis (quan comenten les sensacions en cada estadi), i la seva incidència en temes com l'ecologia, la solidaritat i la higiene, etc.
- 2.18. Comentari breu per escrit sobre el debat anterior.
- 2.19. Respostes en llenguatge visual-plàstic, per part de l'alumnat suggerits pel debat anterior. Aquestes respostes poden ser: bidimensional (dibuix-pintura),

tridimensionals (escultura-maqueta-objecte poètic), o llenguatge lliure (acció en la qual intervé el gest, el so, el llum, l'olor, el color, etc). Podent escollir els alumnes per a presentar els seus treballs, dos dels quals dels tres han estat proposats anteriorment.

- 2.20. Organització de grups d'alumnes, (no més de dos) per les respostes bidimensionals, (tres com a màxim) en l'elaboració de les respostes tridimensionals), i (fins a quatre) en les respostes lliures-accions.
  - 2.21. Explicitació de les tasques que cada alumne realitza, quan un treball es realitza dins un equip.
  - 2.22. Ampliació del temps dedicat a la posada en comú, sobretot de l'última resposta ja que l'apreciació de qualitats que componen les lectures-missatge, s'ha anat enriquint a través del crèdit, i l'alumne, pot demostrar més bagatge tan a nivell formal com conceptual.
- 3. Valors, actituds i normes**
- 3.1. Consciència de la importància fonamental de la percepció a través de les vivències-experiències, expressions-representacions i debats que sorgeixen l'aula.
  - 3.2. Atenció al desenvolupament del pensament de l'alumnat, en haver de realitzar esbossos i respostes definitives en el llenguatge plàstic-visual e necessitant per a la seva realització barrejar en la imaginació quelcom tan poc codificar com són les qualitats i, també, perquè l'alumnat ha de memoritzar aquestes qualitats per a poder realitzar les lectures de les imatges que tenen en l'aula.
  - 3.3. Permissibilitat de l'apareció del inconscient, tant quan es dona un clima de desbloqueig com en l'elaboració d'esbossos; amb la conseqüent presa de consciència,

per part de l'alumnat, que aquest inconscient pot ser canalitzat a través de la creativitat.

- 3.4. Actuació pel que fa a la introspecció per tal de poder reflexionar sobre les seves pròpies vivències, de manera que s'elaborin les seves respostes plàstico-visuales, i les seves lectures de llenguatge plàstico-visual.
- 3.5. Atenció al desenvolupament del sentit crític, per fer-ne ús, tant a l'hora de crear les respostes-treball, com a l'efectuar les lectures-missatges.
- 3.6. Recreació, amb les obres d'art, a l'analitzar les sensacions que produeix en els sentits la percepció de les respostes que s'hi presenciïn i que es creen en l'aula, i fora d'ella.

1. Fomentar el desenvolupament dels esquemes perceptius en els cinc sentits.
2. Permetre la presència d'allò lúdic, tan ple de possibilitats.
3. Propiciar l'aparició del inconscient, encaminant-lo envers unes respostes personals i creatives dins del llenguatge plàstico-visual.
4. Crear imatges des de la introspecció, amb un sentit crític i participatiu.
5. Utilitzar la capacitat de lectura i emetre missatges en el llenguatge plàstico-visual.
6. Reaccionar pel que fa a la diversitat de l'alumnat.

5.1.3
Objectius del crèdit

7. Desenvolupar la capacitat de treballar amb materials més propers, transformant-los i utilitzant la tecnologia.
8. Apreciar amb plaer el fet artístic.
9. Vivenciar les experiències amb més intensitat. Aprofitar les incidències que es donin en la situació de l'activitat per analitzar les sensacions que provoca.

5.1.4.
Activitats d'ensenyament-
aprenentatge

1. Desbloqueig. Modificació de l'entorn habitual de l'aula-espai, i utilització d'alguna tècnica de comunicació-desinhibició, preferentment amb intervenció del cos, de manera que la participació dels sentits sigui més propera (dibuixar-se uns als altres la silueta, posar un missatge amb les mans, jocs, fer estructures amb el cos, treballar ritmes en parelles, tríos, reconeixements, etc.) (Veure material de Suport).
2. Posada en comú després de realitzar el treball corporal; analitzar la incidència dels sentits en l'anomenat treball; suscitant l'apreciació de que pel desenvolupament de la percepció, l'experiència adquireix més intensitat i s'amplia el coneixement.
3. Estímuls dirigits envers els diferents sentits. Pot ser l'olfacte, a través d'olors molt marcats, agradables o desagradables, barretes d'inciens, de menta, de llimona, de pols de talc, benzina; o perfumant l'aula amb algun "spray" suggerent; o portant diferents gustos a l'aula, i que els mateixos alumnes aportin, objectes de diferents textures, etc. Produir o portar grabacions amb diferents sons, etc.
4. Invitar a l'alumne/a a percebre aquestes sensacions, per exemple olorosa, amb intensitat. Es pot apagar el llum, de manera que no participi la vista; d'aquesta manera

l'estudiant pot concentrar-se amb més facilitat en aquesta percepció. De forma similar es treballaran els altres estímuls, suscitant la concentració en l'òrgan treballat i inhibint els altres sentits.

5. Descripció per part dels estudiants de la sensació percebuda en cadascun dels estímuls; servint-se del llenguatge del gest (es pot utilitzar la foto-fixa; si al principi el noi/ia està intimidat), del so, i del llenguatge verbal.
6. Breu síntesi escrita d'aquestes sensacions que inclús poden traduir-se en un títol.
7. Suggestir als alumnes que inventin les sensacions que produirien en els altres sentits, l'estímul que en aquest moment estan treballant.
8. Síntesi escrita d'unes percepcions que els alumnes expliquen, i que no pertanyen a l'òrgan estimulat.
9. Proposta a l'alumne/a de la creació de esbossos (generalment tres per cada estímul), utilitzant textures falses i intentan comunicar la sensació olorosa, auditiva, de sabor, etc. percebuda.
10. Explicació del professor i consultes del grup sobre el concepte de textures falses i textures reals. La seva expressivitat.
11. Consultes al grup igualment sobre els elements morfològics del llenguatge plàstic-visual, recordant l'expressivitat del punt, de la línia de color. Es pot utilitzar la pissarra, les treballs d'alumnes, obres de l'entorn habitual, carteles, reproduccions de quadres, còmics, televisió, cine, fulls publicitaris, etc.
12. Valent-se dels mateixos recursos s'amplien els coneixements que l'alumnat tingui sobre els elements sintàctics del llenguatge visual-plàstic: la composició,

el ritme, l'estructura.... insistint com hem dit en un valor expressiu.

13. Lectures en petits grups dels esbossos, mitjançant preguntes (el seu material de suport). Es pot millorar la comunicació del teu treball? Com ho faries?. Reforç positiu del professor: "Tu pot fer-ho, de fet abans ho has acertat molt bé, etc. Quina olor tindria?, A que tindria gust? Com seria el seu tacte?,...etc.
14. Proposta a l'alumne de plasmar un de cada tres esbossos, en resposta definitiva, amb intervenció de diferents procediments: temperes, tintes, ceres, papers, fotocòpies, etc. en petits formats de cartolines o un altre suport.
15. Síntesi escrita de la lectura de l'obra, inclús d'un títol, per part de l'autor.
16. També per part de l'autor, breu resum escrit de les sensacions dels sentits que no eren protagonistes durant l'estímul.
17. Lectures gestuals, sonores i verbals per part de petits grups d'alumnes, de les respostes definitives.
18. Incorporació per part d'aquests mateixos grups de les sensacions que pertanyen als altres sentits que no eren protagonistes a les respostes definitives del company.
19. Repetició dels estímuls, o si es considera acertat, aquests poden canviar-se segons la reacció del grup, amb l'objectiu de plasmar-los amb textures reals, aquesta vegada. Intentar que aquest moment sigui molt especial i sobre tot suggerent, tenint cura de l'entorn, ambientació, etc.
20. Invitar als alumnes que portin a classe tot tipus de materials; teles, venes, fils, papers de diferents

textures, segells, esparadrap, sorres, fotografies, cotó, etc. coles, tissores, per tal que puguin ser utilitzades com a textures reals.

21. Repetir les fases que van de la 9 fins la 18 incluida aquesta, però fent intervenir ja en la fase 9 l'incorporació de textures reals, que tindrà una millor representació a la fase 14 de resposta definitiva.
22. Anàlisi mitjançant un debat de les percepcions captades a través d'un sentit, el de l'olfacte per exemple o qualsevol altra en els tres estadis: a la natura, a la societat, i a l'individu o reflexionant sobre les causes que motiven les diferents olors als tres nivells, i els efectes que produeixen. Aquí poden nèixer questions ecològiques, culturals, de solidaritat, d'higiene, etc.
23. Síntesi escrita per part de l'alumne sobre el debat anterior, amb aportacions del seu propi criteri.
24. Proposta a l'alumnat de la creació d'esbossos o guions (generalment en número de tres) per a cada una de les dues respostes que els estudiants el.laboraran en llenguatge plàstic-visual, tenint com a tema la modificació positiva d'un d'aquests entorns: el de la Natura, el de la Societat, o el de l'Individu, mitjançant canvis de percepció oloroses e Tenir present que els esbossos poden ser: per a respostes bidimensionals (dibuix-pintura), tridimensionals (maquetes, poema-objecta) i llenguatge lliure (accions, amb gest, so, llum, etc.)e
25. Aportació per part de l'alumnat i del professor de riquesa de materials i possibilitats per a poder atendre als tres tipus de respostes, no solament els materials ja emprats a exercicis anteriors sino els que poden servir pel llenguatge tridimensional i lliure: casets, grabadora, llanternes, teles, etc. guix, benes, fustes, vidre, mirall, acetat, cartró, paper amixé, planxa metàl.lica, filferros, etcètera.

26. Invitació a l'alumne perquè escolleixi dos esbossos per a treballar definitivament. Cada esbós escollit pertany a un tipus de resposta (les que ell prefereixi).
27. Es fomenta la creació de grups per a realitzar aquests treballs: en nombre de dos si la resposta és bidimensional, en nombre fins a tres si és tridimensional, i no més de quatre (en general) si és resposta-acció.
28. Es procedeix a la repetició de les etapes anteriorment enunciades que van de la 10 fins la 18, per a cada una de les respostes.
29. En l'última lectura s'amplia el temps, de manera que els alumnes puguin tenir l'opció de demostrar un major desenvolupament d'elements que han anat adquirint al llarg del crèdit i que fa més enriquidora la lectura de l'obra, tan a nivell formal com a nivell conceptual.

5.1.5.
Activitats i criteris d'avaluació

1. Totes les activitats d'aprenentatge són avaluables i autoavaluables; també les normes, valors i actituds que els alumnes desenvolupen al llarg del crèdit.

Donada la diversitat del conjunt de l'alumnat s'han de preveure diferents nivells de respostes, tant en el nivell conceptual com en el nivell formal (a part de les diferents maneres d'elaborar que cada alumne escolleix, fet que és consubstancial a la nostra àrea). De la nostra experiència, treiem la conclusió, que hi ha alumnes que presenten els seus treballs amb un cert aspecte decoratiu, altres amb una tendència cap a un surrealisme-vivències personals, i altres reflexionen una clara intenció de missatge, amb sentit crític i tendència envers una participació en la societat.. Opinem que el que s'ha d'avaluar són els progressos i

els avenços que cada alumne/a desenvolupa al llarg del crèdit (Disseny Curricular Base) respectant la seva individualitat.

Creiem que els alumnes, han d'estar informat sobre tota la matèria que serà considerada per a avaluar, procedimental i d'actituds, normes i valors.

2. Mecanismes avaluadors

- 2.1. *Avaluació inicial:* Es pretén situar a l'alumne/a en l'expressió plàstica i visual i al professor en el bagatge que els nois/ies manifest en quant a nivell conceptual i formal respecte als continguts que el crèdit proposa.

Els mateixos estudiants poden en petits grups, acompanyats del professor, sondejar aquesta preavaluació en la primera lectura dels esbossos-escrits que realitzen.

- 2.2. *Avaluació formativa:* Tracta d'escollir l'evolució del noi/a respecte els objectius del crèdit. El professor podrà disposar d'un full de seguiment personal, per a qualificar el nivell de cada alumne a cada una de les fases de l'experimentació del crèdit (vegeu material complementari, full de seguiment última pàgina del material de suport). L'alumnat haurà d'estar informat per tal que l'avaluació es converteixi en un mitjà d'enriquiment respecte als continguts que ens hem proposat.

Donat el caràcter experimental de la nostra Àrea i la dedicació i la participació dels alumnes, així com les diferents activitats que hi tenen lloc, constitueixen de per si una prova on es verifica l'absorció/adquisició dels continguts.

- 2.3. *Avaluació global:* Està prevista en el full de registre personal. Pot ser completada si es creu oportú, amb una prova final.

- 2.4. *Autoavaluació*: Si l'alumne ha seguit de prop l'avaluació del seu procés d'experimentació, és potser la persona més indicada per a mesurar els seus progressos i aconseguir que prengui consciència de la seva situació en el desenvolupament de tots els nivells de continguts del crèdit.
- 2.5. *Avaluació recíproca*: En les "lectures" d'esbossos-guions i de "respostes-plàstiques" finals, e on es detecta el missatge, els aspectes morfològics i sintàctics del llenguatge visual, i els acabats (respectant l'estil)e l'alumne/a té l'oportunitat d'avaluar els seus companys, al tenir lloc aquesta lectura, mitjançant una posta en comú.
- 2.6. *Avaluació contínua del professor* durant el procés del crèdit; i avaluació final de cara al Projecte Curricular d'Etapa en el Centre.

5.1.6.
Temporalització

1. Desbloqueig i posada en comú ..... 1 h.
2. Estímul-descripció i incidència en els altres sentits . 1 h.
3. Esbossos amb introducció de textures falses, posada en comú, repassant elemnets morfològics i sintàctics .... 2 h.
4. Taller per a elaborar les respostes finals amb textures falses ..... 2 h.
5. Presentació i lectura de les obres finals amb incorporació de la resta dels sentits ..... 1 h.
6. Estímul per a utilitzar les textures reals ..... 1 h.
7. Esbossos i posada en comú ..... 2 h.
8. Taller per a elaborar les respostes finals ..... 3 h.
9. Presenació i lectura de les obres acabades amb incorporació de la resta dels sentits ..... 1 h.

10. Debat i síntesi escrita ..... 1 h.
  11. Esbossos elaborats amb el material de debat i posada en comú ..... 2 h.
  12. Taller per a realitzar la resposta definitiva ..... 3 h.
  13. Presentació i lectura de l'obra ..... 1 h.
  14. Esbossos per a la segona resposta, també, elaborada amb el material del debat i posada en comú ..... 2 h.
  15. Taller per a realitzar aquesta segona resposta suggerida després del debat, de manera definitiva (tridimensional, o llenguatge lliure-acció) ..... 3 h.
  16. Presentació i lectura de l'anterior obra ..... 2 h.
- Visita a una fàbrica de perfums, o a un museo-exposició d'olors, o a una indústria que estengui mals olors a la Natura, o en la Ciutat que estigui ubicada a l'entorn habitual de l'alumne/a..... 3 h.

**...SONS, SABORS, OLORS, TEXTURES, IMATGES
REPRESENTADES MITJANÇANT OBRES PLÀSTIQUES PER
ALUMNES DE 1r i 2n de B.U.P.**

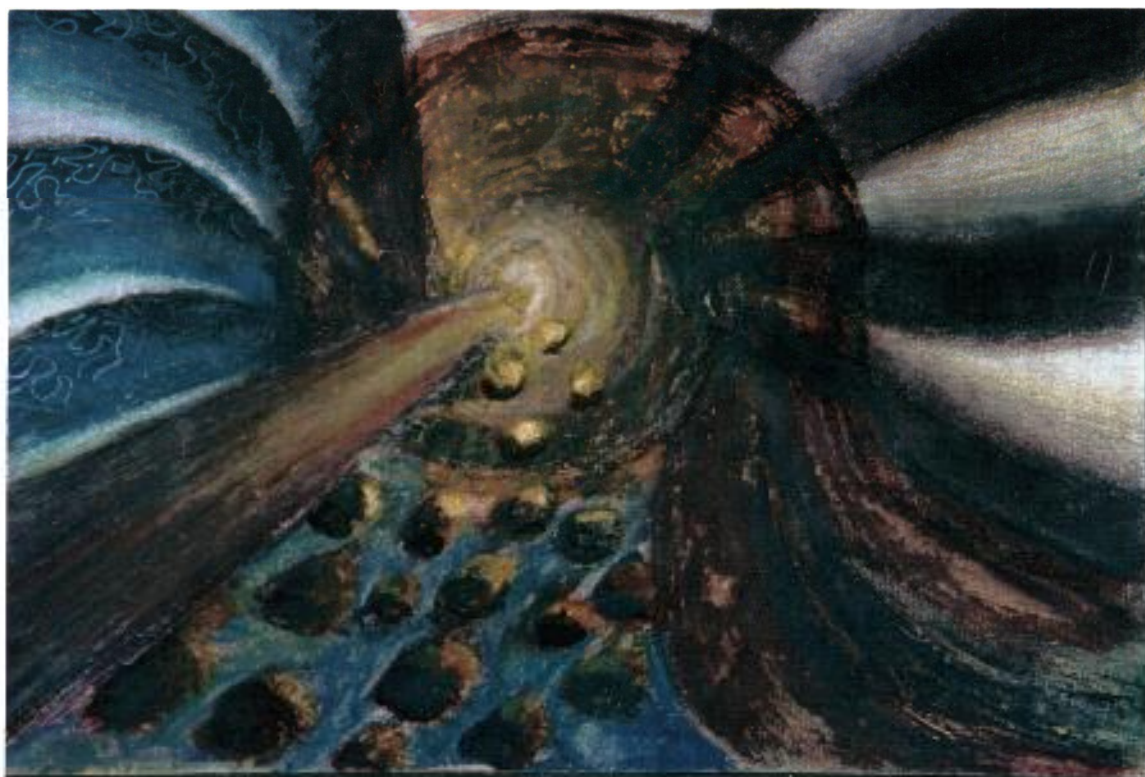
410

PROPUESTAS PEDAGÓGICAS:
CRÉDITOS PARA EL
ÁREA VISUAL Y PLÁSTICA

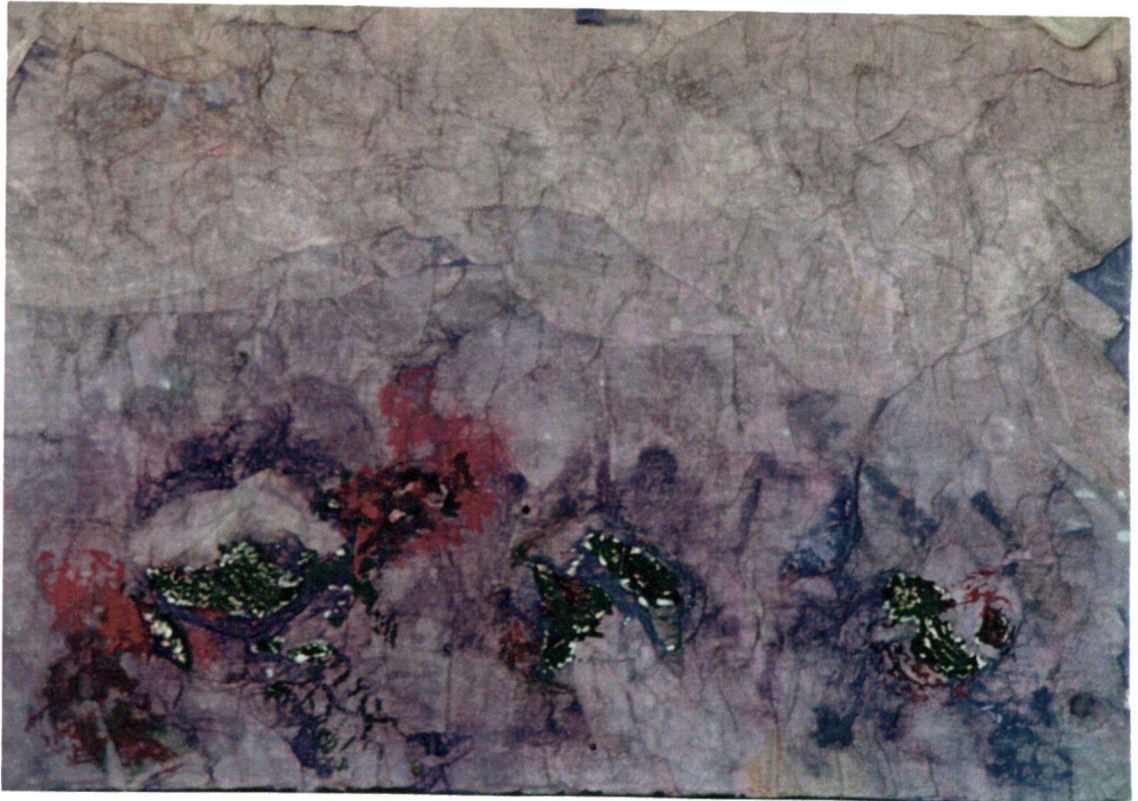
Carlos Torregrosa - 2º C
Alex Martínez - 2º B

Rubén Rolo - 2° B
José Fco. Gámez - 2° B

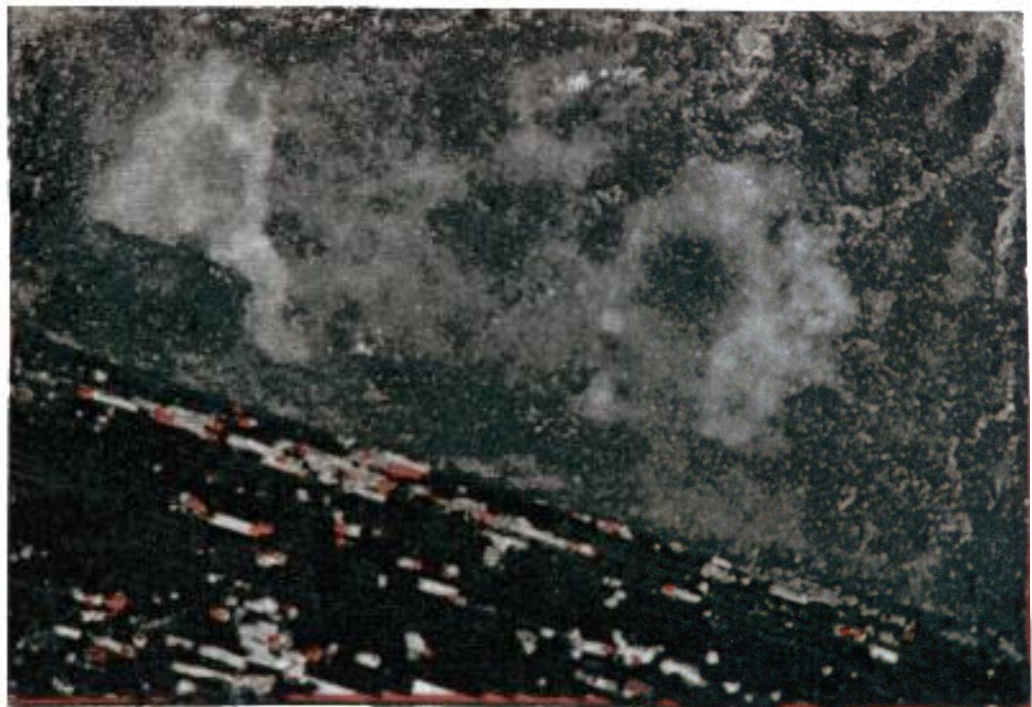

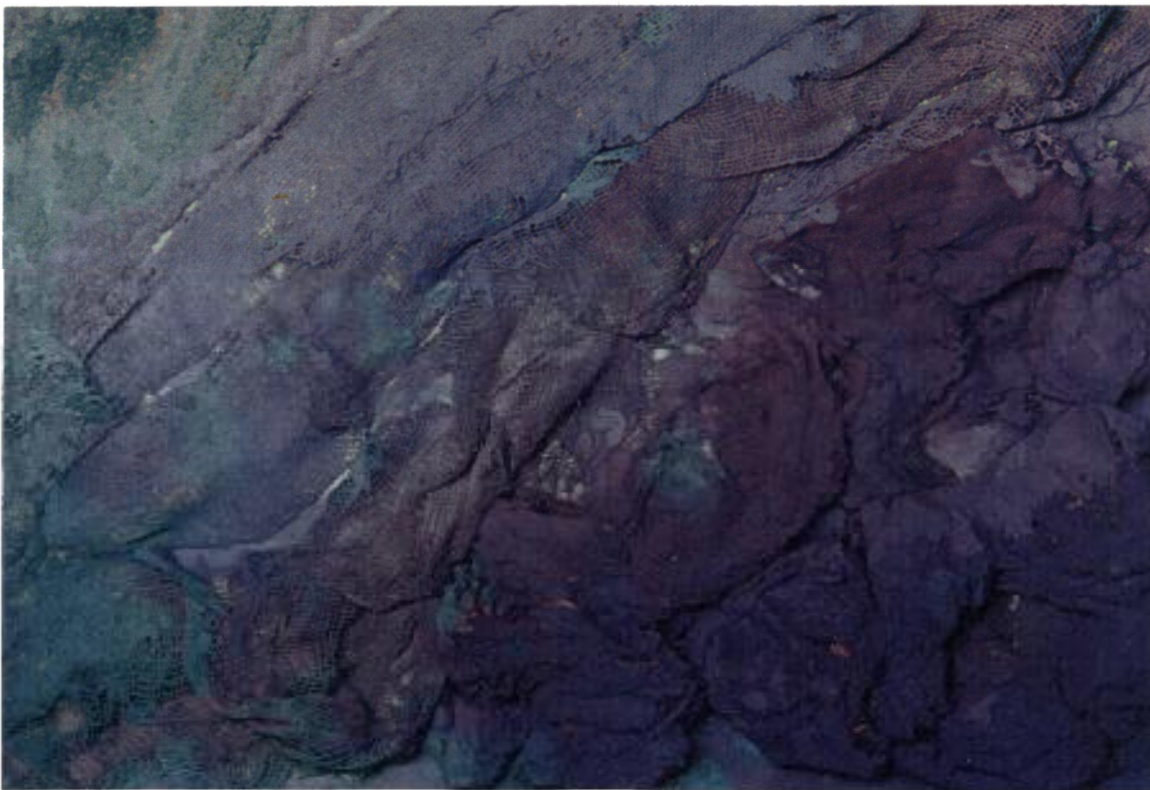
Óscar Potrony - 1° D
Montse Pandolfi - 1° C

Carolina Cuerva - 1º B
Sandra Gallego - 1º B

Marc Sandoval - 1° C
Sandra Gallego - 1° B

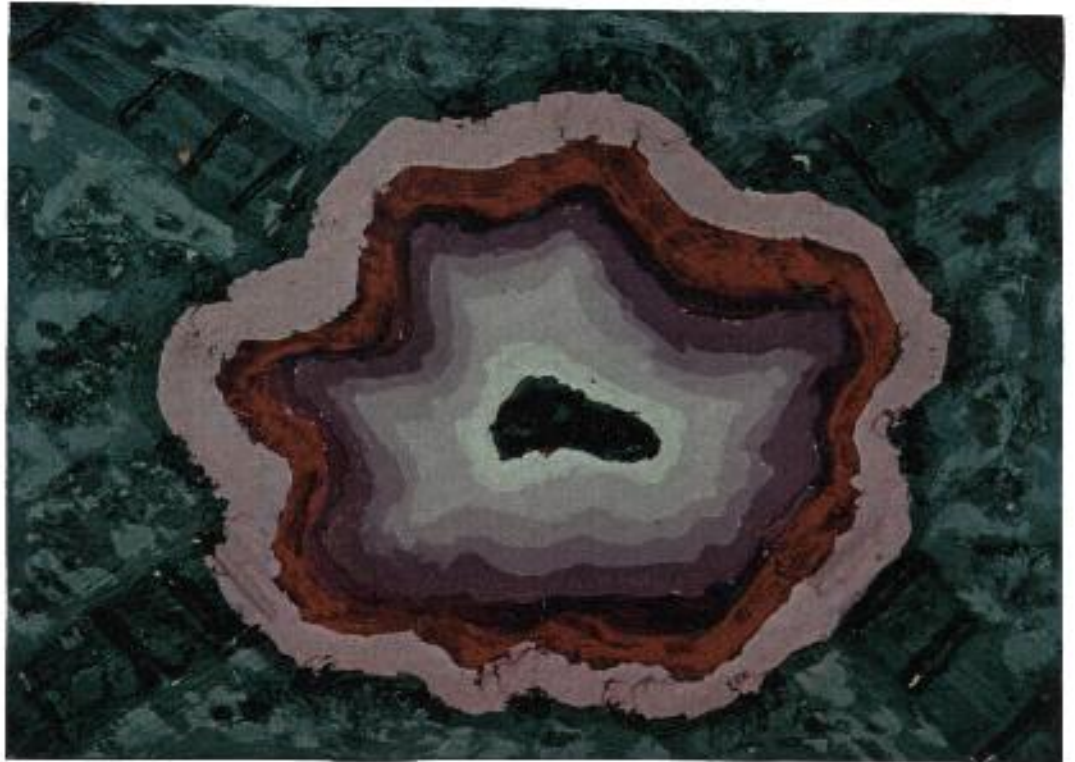
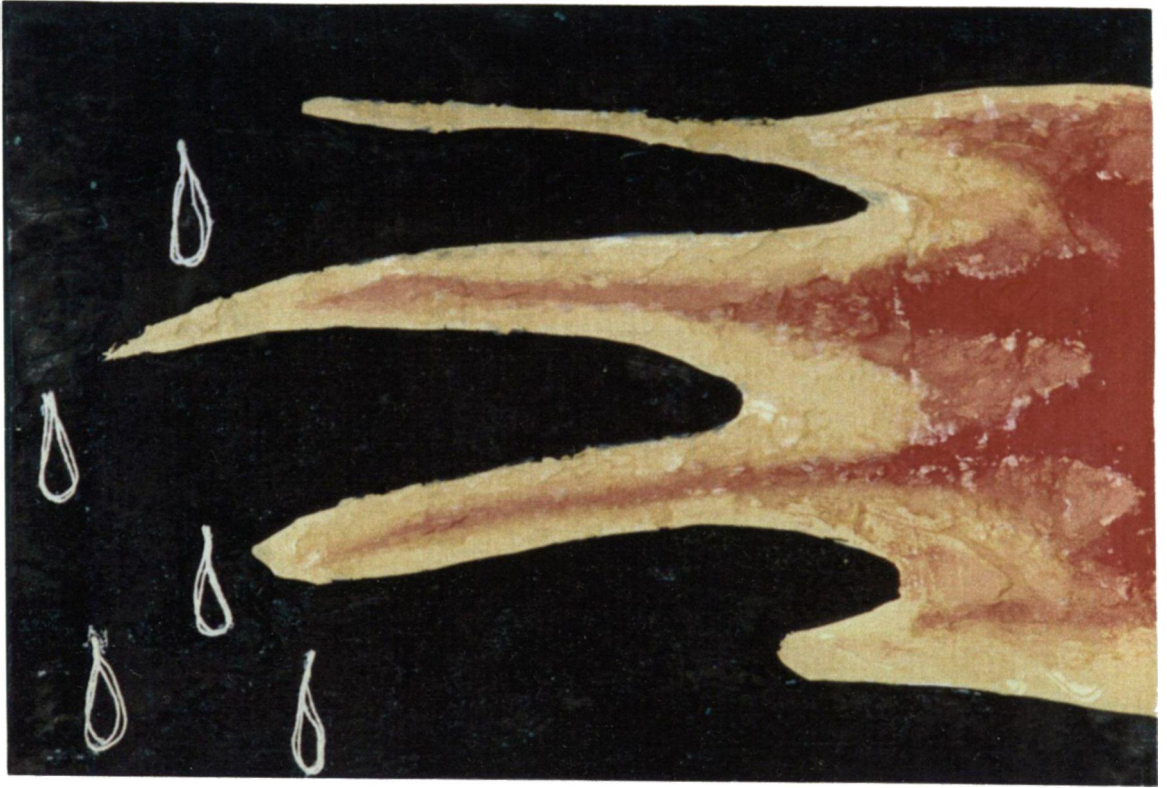

José González - 1º C
P. Domínguez - 1º C

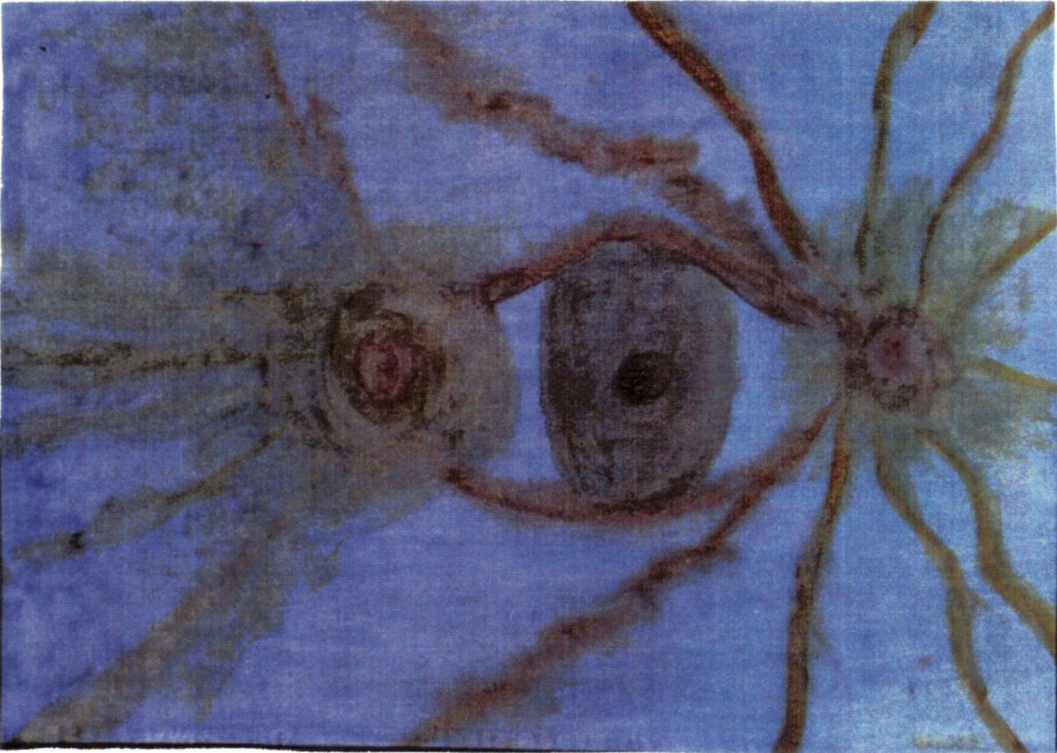

Cristina Villa - 1° C
Jordi Aparicio - 1° B

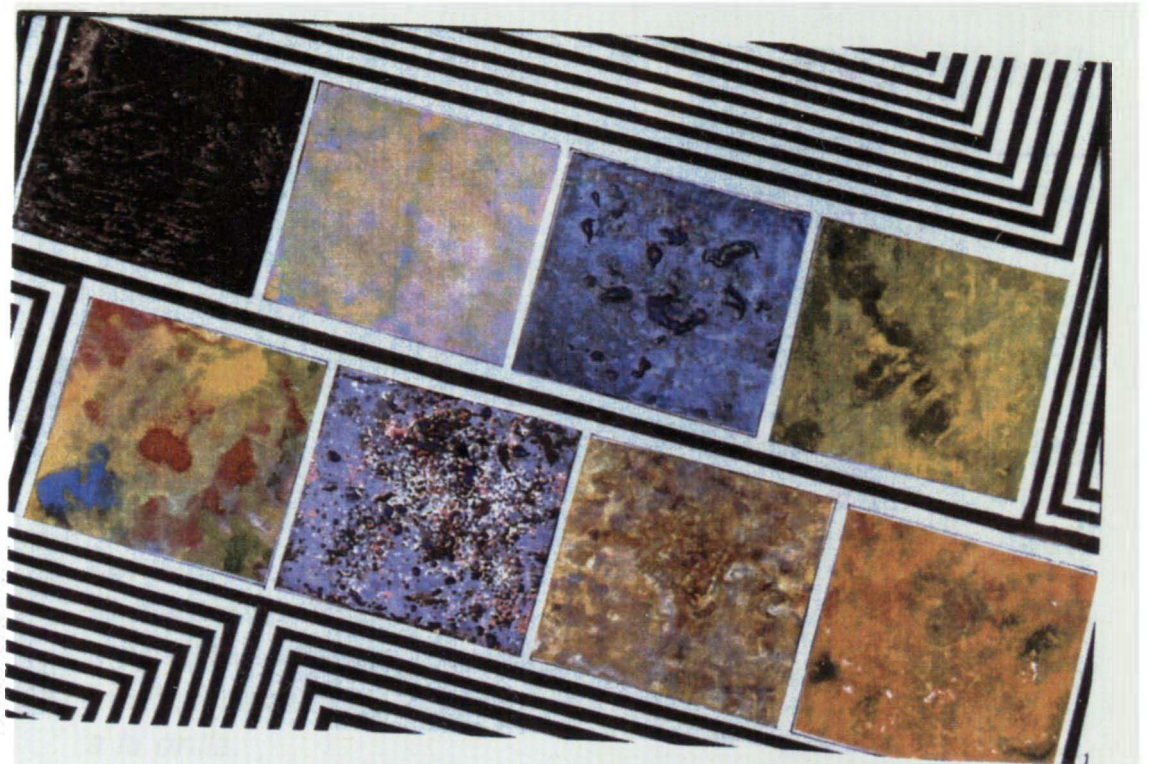
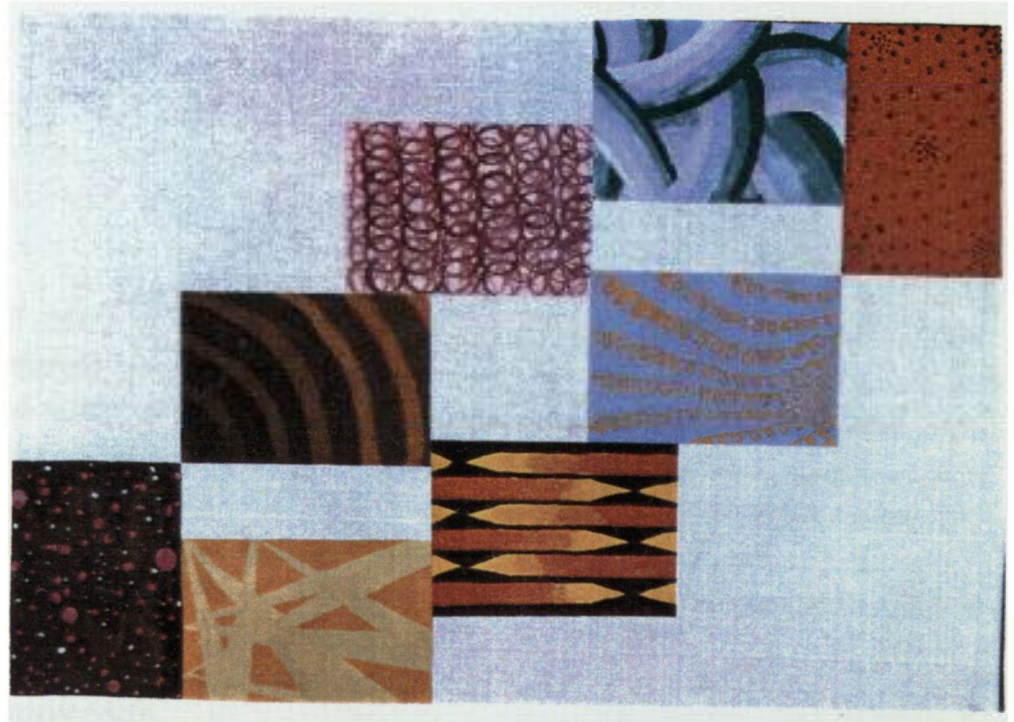

Albert Vázquez - 1º C
José A. Minalla - 2º C

Marta Santandreu - 2º C
Núria Marín - 2º C

DESCRIPCIONES VERBALS DE LES PERCEPCIONS QUE HAN SERVIT PER ESTIMULAR ALS ALUMNES

*Una cosa presa i que té molta pena per no estar lliure.
Negre, més gris, més gris, al final quan ja sembla que és la
llibertat, blanc amb una mica de gris.*

Sandra Gallego

*El color negro representa la oscuridad, una oscuridad que se
mezcla con momentos de la música.*

*La superficie está hecha de pan rallado, quería significar algo
que al tocarlo resulte molesto. Las alteraciones de la música
están hechas de algodón que tiene momentos ásperos,
representando los sonidos más graves, y momentos más
suaves donde el algodón casi no se nota, representando
sonidos más agudos.*

*Es de colores cálidos porque el sonido me recuerda al sonido
crepitando.*

*Cuando la música acaba hay un sonido de agua que cae en
el vacío.*

Cristina Villa

*Un largo pasillo negro, en el que no hay vida, no hay aire ni
luz. De repente, algo ocurre, la oscuridad choca contra algo
¡aire! se produce una explosión. Vivos colores se esparcen
en el vacío, para luego desaparecer otra vez en la oscuridad.
La oscuridad es llana pero fuerte. El aire es pesado y posee
vida, luz. La explosión es muy ruidosa y desata un mundo de
colores.*

Domínguez Rubio -1º B

*Es un sonido extravagante, con muchos altos y bajos,
cambiando continuamente dentro de una misma melodía, y
me recuerda a los muchos ruidos que se escuchan en el
mar. Haciendo olas y mezclando sus distintos colores en una
misma gama. Está revuelto, calmándose a medida que llega
a la orilla.*

Yolanda Alonso -1º C

La música sentida la expreso mediante este dibujo. El color y su contraste lo expreso con estos tonos ya que la música no tiene armonía, y la encuentro fría y aterradora, pero hay algo en ella, que la hace sobrevivir, y lo expreso mediante la textura que a la vez se ve cerrada por unos sonidos secos y agudos que lo expreso mediante los palillos. Finalmente se oye como un fino y suave deslizamiento de agua que lo expreso mediante pequeñas gotas que caen de la textura cerrada por esos sonidos agudos.

Juan Rodríguez -1º B

Con esta textura he querido representar un bostezo. El color es gris casi todo él, ha utilizado el color gris "color nublado" porque el bostezo se realiza cuando tienes sueño, lo ves todo "gris", es decir, no lo ves muy claro. Las formas redondeadas significan las ondas del bostezo al emitirlos. Los colores cálidos y blancos significan que al despertar la sensación en ese momento es de mucho colorido. Los materiales que he utilizado han sido: algodón, lentejas, arroz, pan rallado, gasas, pintura gris y otros colores, pegamento y harina.

José Antonio Minaya -2º C

Es una sensación ácida que hace que el sentido del gusto se desconcierte un poco. Esta sensación de acidez se mantiene durante todo el ejercicio, pero el gusto se va fundiendo un poco sin llegar a desaparecer la sensación de acidez en ningún momento. A veces parece que te acostumbras a ella. Es una sensación fresca que refresca la boca.

Lidia López -2º B

Expresa como yo creo que es el aire contaminado de la ciudad. Las superficies voluminosas que hay enganchadas representan las impurezas que transporta el aire.

Carolina Cuerva -1º B

Esta pintura representa el tacto de una piedra. Las zonas donde está el café molido son donde la piedra está menos compacta y la zona con cartón es la inversa. El color marrón claro representa las zonas menos ásperas.

Carolina Cuerva -1º B

La pintura es la representación de un tacto, el tacto de un jersey de lana suave (de ahí su color rosado) y el color azul de los bordes representa el cuello de la camisa que es menos suave y más frío.

Carolina Cuerva -1º B

426

**PROPUESTAS PEDAGÓGICAS:
CRÉDITOS PARA EL
ÁREA VISUAL Y PLÁSTICA**